

Verstilde Natuur

**Collectieplan 2012 - 2019 van het
Natuurhistorisch Museum Rotterdam**

Het

Collectieplan 2012 - 2019

Natuurhistorisch Museum Rotterdam

Westzeedijk 345

3015 AA Rotterdam

telefoon algemeen 010 4364222

telefoon directeur 010 2660460

email algemeen info@hetnatuurhistorisch.nl

email directie reumer@hetnatuurhistorisch.nl

webstek www.hetnatuurhistorisch.nl

datum: 14 december 2011

Dit collectieplan is een meerjarenvisie op de collectie van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam (hierna Het Natuurhistorisch genoemd). Het wordt geschreven voor een doorlooptijd van acht jaar: 2012 - 2019. Na vier jaar (medio/eind 2015) wordt een midterm-review gemaakt waarin wordt beschreven hoe een en ander zich ontwikkelt en om eventuele bijstellingen te implementeren. Daarnaast worden in de jaarplannen van het museum korte en bondige plannen opgenomen voor de praktische uitwerking van korte-termijn doelen in de betreffende jaren.

A. BELEIDSKADER

Waarom dit collectieplan?

Het Natuurhistorisch is een Rotterdams museum en het is ook het enige natuurhistorische museum in de Randstedelijke Zuidflank, en die positie schept verplichtingen. De collectie is een van de pijlers van Het Natuurhistorisch en van belang is dus de constatering dat de collectie een Rotterdamse, regionale, Zuid-Randstedelijke natuurhistorische collectie is. Dat geldt voor de plaats van vestiging, maar ook wat betreft de inhoudelijke achtergronden. Het Natuurhistorisch verzamelt en bestudeert primair regionaal natuurhistorisch erfgoed, en dat kan weliswaar in een breed kader plaatsvinden om er een context aan te verschaffen, maar de regionale (Rotterdamse, Zuid-Hollandse, delta-gerelateerde, urbane) basis is het uitgangspunt.

De tweede constatering is dat het museum zonder de collectie geen museum zou zijn. Een collectie verschaft de inhoudelijke basis voor al het museale functioneren, van tentoonstellingen tot publicaties, van museumlessen tot lezingen. De collectie dient daarbij (zoals dat heet) 'levend' te zijn, dat wil zeggen: geen statisch gegeven, maar onderwerp van permanente uitbreiding, selectie en afstoting, en een bron voor studie en onderzoek. Door onderzoek en door de publicaties en tentoonstellingen die daar uit voortvloeien, krijgt een collectie meer betekenis en komt deze in een bredere context te staan. Een actief collectiebeleid is dus van groot belang.

Voor verdere inhoudelijke en historische achtergronden rond de collectie van Het Natuurhistorisch wordt hier verwezen naar Bijlage 1.

Het Natuurhistorisch heeft eerder, namelijk in 1994, een collectieplan gemaakt, waarna er door de medewerkers en vrijwilligers hard is doorgewerkt - dat laatste gebeurde zonder dat er veel reflectie plaatsvond over doelen, output en verzamelbeleid. Wanneer alles goed loopt is dat geen groot probleem, en gelukkig heeft die situatie zich voorgedaan. Echter, mede in het kader van de voortgaande professionalisering binnen Het Natuurhistorisch, en ingegeven door de huur in 2008 van een nieuw collectiedepot (Robert Fruinstraat) en de daaruit voortvloeiende behoefte aan een beleidsmatig kader voor de collecties en het onderzoek, kwam de noodzaak voor een nieuw collectiebeleidsplan naar voren. Ook de deelname van Het Natuurhistorisch aan het in 2009 / 2010 uitgevoerde Qmus project voor museaal kwaliteitsmanagement noopte tot deze reflectie op het museale handelen.

Uitgangspunten van het collectiebeleid

Uitgangspunt van dit collectieplan (en de missie van het museum) is het versterken en behouden van de bestaande collecties; de versterking (veelal door uitbreiding maar ook door selectie en afstoting) vindt plaats vanuit een viertal 'beheersperspectieven' die voortkomen uit het beleidsuitgangspunt van een Rotterdams/regionaal natuurhistorisch museum: (1) de delta, (2) de stad (het urbane), (3) de biodiversiteit en (4) de presentaties.

1 Het **deltaperspectief** heeft een sterk regionaal karakter en betreft fossielen uit de Noordzee, de grote rivieren en de Zeeuwse Stromen, vissen (uit binnen- en buitenwater) en overige (zee)dieren van de Hollandse kust. Hier zijn dwarsverbanden met (3), met name de schelpencollectie.

2 Het **urbane perspectief** heeft de stad als verzamelgebied. Er zijn dwarsverbanden met (1) en met de historisch gegroeide collecties vogels, zoogdieren en geleedpotigen. Een sterke inbreng van bureau Stadsnatuur is noodzakelijk, waarmee een directe link bestaat tussen de collectie en het lopende onderzoek. In Nederland is geen ander natuurhistorisch museum dat dit urbane uitgangspunt zo nadrukkelijk en zo actief hanteert.

Deze twee perspectieven tekenen Het Natuurhistorisch als regionaal en Rotterdams museum en geven het daarmee een unieke positie.

3 Het **biodiversiteitsperspectief** weerspiegelt de wortels van de collectie, namelijk de schelpen, insecten en gewervelden (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën en reptielen) die vanouds de kern van de collectie vormen, en materiaal uit de (oude) Rotterdamsche Diergaarde. Door deze historisch gegroeide collectie-onderdelen te plaatsen in het kader van de (mondiale) biodiversiteit krijgen ze een actuele betekenis.

4 Het **presentatieperspectief** beziet de collectie vanuit esthetisch en educatief-informatief oogpunt: is het object mooi/interessant om te exposeren. De wetenschappelijke beheercriteria (vindplaats, vinddatum, vinder) zijn hier van ondergeschikt belang. Dat geldt ook voor het echtheidsprincipe: verwerven en bewaren van replica's is toegestaan en soms onvermijdelijk. Binnen dit beheersperspectief valt ook de educatieve 'uitleencollectie', alsmede de niet-natuurhistorische voorwerpen zoals kunstwerken, foto's, vangmiddelen en parafernalia.

De collectie; de huidige situatie

Aard De collectie van Het Natuurhistorisch is grotendeels een goed gedocumenteerde collectie met een hoog wetenschappelijk gehalte. Dit betekent dat van de objecten de belangrijkste basale gegevens bekend zijn: de vier v's, (1) vindplaats, (2) vinddatum, (3) de vinder/verzamelaar en waar mogelijk (4) de vondstomstandigheden. Objecten mét deze gegevens maken deel uit van de in Bijlage 1 genoemde mondiale database van natuurhistorische objecten. Een klein deel van de collectie mist deze gegevens. In principe worden zulke objecten uit de collectie verwijderd via een afstotingsprocedure (ook wel 'ontzamelen' genoemd). Een uitzondering wordt gemaakt voor objecten die een zekere presentatiewaarde of educatieve waarde bezitten. In dat geval kunnen ze worden gebruikt voor tentoonstellingsdoeleinden of voor museumlessen en onderwijs; het is de zogenaamde educatieve collectie. Tenslotte maakt de bibliotheek deel uit van de collecties; deze

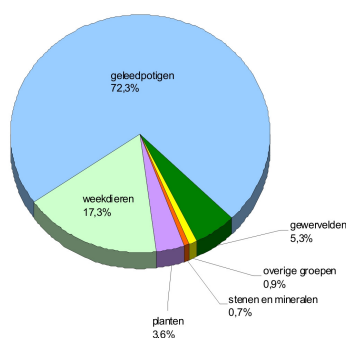
voorziening heeft een ondersteunende functie. De criteria waaronder boeken en tijdschriften worden opgenomen vloeien voort uit hetzij de opbouw van de objectencollecties (dus bijvoorbeeld naslagwerken en determinatiegidsen over entomologie, malacologie of paleontologie); dan wel betreft het literatuur die nuttig is voor het onderzoek (bijvoorbeeld stadsecologie) of literatuur die wordt benut bij de afdeling educatie. Overige literatuur wordt niet opgenomen c.q. afgestoten. Dat betreft bijvoorbeeld (verouderde) natuurboeken of eenvoudig (digitaal of gedrukt) opvraagbare tijdschriften.

Omvang Eind 2010 telt de collectie van Het Natuurhistorisch ongeveer 390.000 natuurhistorische / geologische eenheden (bijlage 3). Dit betreft een monster / voorwerp met dezelfde vindplaats- en vinddatum, ook wel een collectie-eenheid genoemd. De aantallen afzonderlijke voorwerpen liggen vele malen hoger. De circa 390.000 collectie-eenheden vertegenwoordigen ongeveer 20.000 biologische soorten planten en dieren. Het aantal typen (holotypen, paratypen, syntypen, cotypen en allotypen; specimina die gebruikt zijn bij de officiële, wetenschappelijke naamgeving van een dier/plant), bedraagt thans 319 van 111 taxa (257 weekdieren, 38 insecten, 16 spinnen, 4 zoogdieren, 4 vogels).

Indeling naar verzamelerspectieven De 32 deelcollecties die in bijlage 3 zijn gedefinieerd, vallen als volgt binnen de hierboven vermelde verzamelerspectieven (een deelcollectie kan in meerdere categorieën ingedeeld worden):

1 Delta	2 Urban	3 Biodiversiteit	4 Presentatie
12	5	28	4

Historie De basis voor de collecties werd ruim voor de oprichting van het museum (in 1927) gelegd, in 1859 om precies te zijn, toen de oude Rotterdamsche Diergaarde een collectie Oost-Indische schelpen en Nederlandse vogels verwierf. Deze en andere negentiende-eeuwse verzamelingen kwamen in 1939 in bezit van het museum. De grootste aanwas zat in de insecten (vlinders) en weekdieren (schelpen). Deze deelverzamelingen vormen nog steeds het grootste deel van de collectie: 90% van het aantal objecten bestaat uit geleedpotigen (insecten, spinnen, kreeftachtigen) en weekdieren. Daarnaast is een breed spectrum van het dieren- en plantenrijk in de collectie vertegenwoordigd, vooral met een regionale, maar deels ook met een wereldwijde herkomst. Het aandeel gewervelde dieren, inclusief fossiele resten en recent skeletmateriaal, bedraagt ruim 5%.

Recente aanwas De afgelopen twintig jaar is de collectie door een actief verzamelbeleid gestaag in omvang toegenomen. De telling in 1994 kwam op circa 250.000 collectie-eenheden. Eind 2010 stond de teller op circa 390.000. De grootste aanwas is gevormd door de verwerving van belangrijke privé-collecties insecten, schelpen, vogelschedels en –skeletten, (fossiele) zoogdieren, planten en mossen. In dit verband betekent ‘actief verzamelen’ dat Het Natuurhistorisch middels haar netwerk en publicaties laat weten dat zij aanbiedingen van privé-collecties snel en serieus behandelt, en de collecties een goed onderkomen biedt. Feitelijk is dit passief verzamelen. Actief verzamelen in het veld gebeurt ook. Dit betreft bijvoorbeeld ‘vissen’ naar zoogdierfossielen in de Noordzee, het bergen van een potvis, boren naar muizenkiezen, zoeken naar verkeersslachtoffers onder vogels en zoogdieren, zoeken naar schelpen en andere ongewervelden op het strand en het verzamelen van stadsflora. Het publiek speelt hierbij ook een rol: steeds vaker attenderen zij het museum op natuurvondsten of brengen die langs. Hierdoor is ook een actueel beeld ontstaan van (veranderingen in) de natuur in de regio.

Documentatie en registratie Collectie-eenheden zijn merendeels voorzien van de belangrijkste basisgegevens (vindplaats, vinddatum, vinder/verzamelaar, schenker). Dit geeft de collectie het predicaat ‘wetenschappelijk’. De informatie wordt bij het object bewaard, op labels of etiketten en staat ook vermeld in stockboeken, kaartsystemen en – tegenwoordig – op computeruitdraaien. In 2000 is begonnen met het digitaal registreren van de collectie in het speciaal daarvoor ontwikkelde programma CB, waarvan inmiddels versie 2.0 in gebruik is en aan versie 3.0 wordt gewerkt. Momenteel is informatie (gegevens met betrekking tot taxonomie, geografische herkomst, vinddatum en aard van het object) van ongeveer 30% van de collectie digitaal geregistreerd en middels het internet ontsloten via de websites van het museum en GBIF. Hierbij is ook beeldmateriaal opgenomen. Verschillen in digitaliseringpercentage per deelcollectie zijn groot: (situatie eind 2010)

deelcollectie	totaal aantal	gedigitaliseerd	%
planten	14.150	6.000	42
weekdieren	67.275	58.145	86
geleedpotigen	281.450	33.278	12
gewervelden	20.450	14.180	69
overige groepen	3.450	615	18
stenen en mineralen	2.650	0	0

Opslag en presentatie De collectie van Het Natuurhistorisch bevindt zich grotendeels achter de schermen, opgeslagen in collectie-depots. Er zijn interne depotruimten op de zolder en in de kelder van het museumgebouw en een extern depot. Intern (425 m²) bevinden zich de weekdieren, de huidpreparaten van vogels en zoogdieren, fossielen, skeletmateriaal van vogels en zoogdieren, stenen en mineralen en de natte collectie (gedierte en planten geconserveerd in alcohol). In het externe depot (400 m²) bevinden zich de insecten en het herbarium. Kop-hals-preparaten van Afrikaanse zoogdieren en hertengeweien, alsmede enige grote zoogdierskeletten en opgezette zoogdieren bevinden zich permanent in de publieksruimten. Enige honderden (resten van) gewervelde dieren en de nodige schelpen en

insecten worden geëxposeerd in de vaste collectie-presentatie. Ook de collectie van dr A.B. van Deirse (rariteiten en zeezoogdierresten) is grotendeels in een vaste expositie opgenomen. In de semi-permanente tentoonstelling *Opgeraapt Opgevestigd Uitgehakt* zijn, naast veel bruiklenen, ook fossielen van diverse diergroepen uit eigen bezit geëxposeerd.

Eigendomssituatie De collectie is grotendeels eigendom van de Stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam. Uitzonderingen vormen een aantal permanente bruiklenen (Kompanje: vogel- en zoogdierbalgen; Mulder: reptielen en amfibieën; Slieker: schelpen). Ook is er sprake van een 'buitencollectie' (Trausel: schelpen), deze laatste collectie is volledig in de collectie-administratie opgenomen maar wordt, vooruitlopend op fysieke incorporatie, thuis bij de huidige eigenaar bewaard. Personen en instellingen die iets aan het museum schenken, tekenen een schenkingsverklaring waarin zij verklaren het materiaal onvoorwaardelijk aan Het Natuurhistorisch te schenken. Op verzoek verstrekt het museum een waardebeoordeling van het geschonkene, welke voor fiscale doelen gebruikt kan worden.

Bewaaromstandigheden In het museumgebouw zijn de bewaaromstandigheden gedeeltelijk slecht. Dit geldt zowel voor de depots als de publieksruimten. Er is in de nieuwbouw een luchtbehandelingsysteem, maar dat zorgt slechts voor toevoer van 'buitenlucht'. Hierdoor bereiken met name in de warme zomermaanden en de herfst de temperatuur resp. de luchtvochtigheid onaantvaardbare waarden. Dit wordt met verrijdbare luchtontvochtigers enigszins gereguleerd. Investeringsplannen om dit probleem aan te pakken zullen in de komende jaarplannen worden opgenomen. Het externe depot in de Robert Fruinstraat is daarentegen volledig geklimatiseerd. Vraat-insecten worden in de depots met feromoonvallen gemonitord, en er wordt elk half jaar preventief met een insecticide gespoten. Geretoureerde bruiklenen en nieuwe aanwinsten worden middels de vriezermethode ontsmet. Grote objecten vallen hierbij buiten de boot (vriezer).

Organisatie Het beheer van de collectie is formeel in handen van de conservator en de registrator (betaalde medewerkers van het museum, zie bijlage 2). In de praktijk wordt een groot deel van het werk gedaan door vrijwilligers, collectiebeheerders (CB) genaamd. Deze situatie stamt uit de tijd (tot 2008) dat de collectie eigendom was van de Vereniging Natuurhistorisch Museum Rotterdam. De CB beheerde toen een bepaalde, vastomlijnde deelcollectie en werd op zijn beurt weer geholpen door andere vrijwilligers, collectieassistenten genaamd. Rond het jaar 2000 werden de collecties in zes bredere systematische eenheden ingedeeld en kregen zes CB's de functie 'Afdelingscoördinator (afco)' toebedeeld; het onderscheid tussen collectieassistent en CB verdween toen.

De CB-nieuwe stijl kreeg vanaf 2000 een bredere beheerstaak. Zo werd de CB 'Palaeoarctische land- en zoetwatermollusca' simpelweg CB 'malacologie'. Toen in 2008 de collectie eigendom werd van de Stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam bleef deze situatie voornamelijk bestaan. Inzet en capaciteiten van CB's verschillen sterk. Wat hen bindt is een grote betrokkenheid bij en kennis van de collectie.

Los van de CB's kent Het Natuurhistorisch een andere categorie vrijwilligers, de zogenaamde 'honorair onderzoekersmedewerkers'. Deze onderzoekers werken en publiceren zelfstandig onder de vleugels van het museum maar hebben niet noodzakelijkerwijs een binding met de collectie en voeren geen beheerswerk aan de collectie uit.

Er zal met ingang van het nieuwe collectieplan tevens een nieuwe structuur voor de vrijwilligers worden gecreëerd, die meer duidelijkheid geeft en een grotere flexibiliteit waarborgt (zie hieronder, en ook bijlage 2).

Ook in 2008 werd de Collectie Adviesraad (CAr) ingesteld. De CAr adviseert directie en bestuur over kwesties met betrekking tot de collectie, bijvoorbeeld verwerven en afstoten. Het huishoudelijk reglement van de CAr is opgenomen in bijlage 4.

Onderzoek Collectie-gerelateerd onderzoek in Het Natuurhistorisch kent vier zwaartepunten.

- (1) eigen onderzoek aan regionale (zoogdier)fossielen, bijvoorbeeld uit boringen en materiaal van de Maasvlakte en uit de Oosterschelde en de Noordzee;
- (2) eigen stadsecologisch onderzoek door bureau Stadsnatuur Rotterdam
- (3) eigen onderzoek aan de overige deelcollecties of eraan gerelateerde onderwerpen;
- (4) onderzoek aan de collectie door derden, deels via bruiklenen;

Voor de eerste drie punten vormt de collectie de basis. De Rotterdamse regio levert veel fossielen uit de periode vanaf twee miljoen jaar geleden, wat zich weerspiegelt in de collectie en in onderzoeksactiviteiten. Bij veel paleontologisch onderzoek werkt het museum samen met collega-instituten zoals Naturalis, NITG/TNO en de afdeling Aardwetenschappen van de Universiteit Utrecht. Het onderzoek aan de overige deelcollecties weerspiegelt de specialisaties van de collectiebeheerders en onderzoeksmedewerkers en is in de meeste gevallen minder op de regio gericht. Sinds de collectie digitaal ontsloten is, is een toename van het aantal wetenschappelijke (voor extern onderzoek bestemde) bruiklenen geconstateerd. Dit bewijst dat digitalisering meer betekenis aan de collectie kan verschaffen.

Voor het publiceren van onderzoeksresultaten kent Het Natuurhistorisch een eigen wetenschappelijk tijdschrift, Deinsea genaamd.

Sterkte en zwakte Een korte SWOT analyse als samenvatting van bovenstaande en als beleidskader voor de praktische uitwerking:

- Strengths zijn
  - een groep enthousiaste en gemotiveerde collectiebeheerders
  - de groeiende omvang van de collectie door 'recente' aanwinsten ('levende collectie')
  - het nieuwe depot in de vestiging Robert Fruinstraat
  - goede en kwalitatief hoogwaardige digitale ontsluiting van de collectie
  - het tijdschrift Deinsea en de ruilabonnementen die het oplevert
- Weaknesses zijn
  - slechte bewaaromstandigheden in de vestiging Westzeedijk
  - wisselende capaciteit en inzet van de collectiebeheerders
- Opportunities zijn
  - het formuleren van nieuwe profielen voor de collectiebeheerders
  - profilering van de collectie binnen de Nederlandse natuurhistorische collecties
- Threats zijn
  - veroudering / vergrijzing van de groep collectiebeheerders
  - onzeker financieel perspectief

B. PRAKTISCHE UITWERKING

Omvang en verwerving Binnen de kaders van de vier beheersperspectieven hanteert Het Natuurhistorisch een actief verzamelbeleid. Bij perspectieven 1, 2 en 3 (resp. delta, urbaan en biodiversiteit) zijn de vier v's (vindplaats, vinddatum, vinder/verzamelaar en vondstomstandigheden) vereist om een object in de collectie op te nemen. Bij 4 (presentatieperspectief), zoals gezegd, niet. Wettelijke kaders zijn hierbij ook van toepassing. Met actief verzamelen wordt zowel fysiek verzamelen (oprapen, opvissen, uithakken, vangen, plukken, enzovoort) bedoeld, als het verwerven van bestaande (privé)collecties. Medewerkers, publiek en het professionele netwerk van Het Natuurhistorisch spelen hierbij een rol. Collecties/objecten die niet in de vier beheersperspectieven vallen, komen niet voor opname in de collectie in aanmerking en of worden afgestoten. Afstoten of ontzamelen geschiedt via de 'Procedure Collectiebeheer' (Bijlage 7). Een scan langs de deelcollecties leert dat op korte termijn de collectie stenen en mineralen voor afstoting in aanmerking kan komen. Actief verzamelen betekent nadrukkelijk níet ongebreidelde groei. De vier beheersperspectieven zijn breed, maar de opslagruimte, de financiën en het aantal medewerkers zijn beperkt. Daarom moet er sprake zijn van geconcentreerde groei met kwaliteit: daar waar leemtes zijn, aanvullen van (langlopende) series, uniek materiaal van verloren vindplaatsen, historische collecties. Het urbane verzamelperspectief is sterk met de identiteit van Het Natuurhistorisch is verbonden maar nog niet in alle deelcollecties vertegenwoordigd met specimina. Dit verdient aandacht en nauwere samenwerking met bureau Stadsnatuur (de museumafdeling die van nature waarnemingen in plaats van specimina verzamelt).

Documentatie en registratie Digitale registratie en ontsluiting van collectie-documentatie is de standaard van de eenentwintigste eeuw. Het inhalen van een eeuw handmatige registratie is geen sinecure, maar het afgelopen decennium heeft geleerd dat er grote klappen gemaakt kunnen worden. Deze inhaalslag wordt voortgezet, en nieuwe aanwinsten worden standaard digitaal geregistreerd. Ontsluiting geschiedt middels de eigen website, alsmede GBIF, NLBIF, GEOcase, en in samenwerking met Nederlandse Natuurhistorische Musea middels DNCN (status??). Persoonsgegevens van nog levende personen (vinders, schenkers, verzamelaars) worden wel geregistreerd maar worden (van na 1950) om reden van privacybescherming niet via het web ontsloten. Registratie en documentatie geschiedt volgens de 'Procedure registratie' (bijlage 8)

Opslag In de planperiode is geen uitbreiding van de collectieopslagruimte voorzien, maar wel wenselijk. Met het in gebruik nemen van het externe depot RF is door het verhuizen van de insectencollectie ruimte geschapen voor uitbreiding van de depotruimte voor de schelpen in de hoofdvesting. De tamelijk explosief groeiende collectie fossiele zoogdierresten (met materiaal uit de Noordzee/MV2) noopt tot een verhuizing van het fossiele skeletmateriaal naar het externe depot. Gezien de slechte klimatologische bewaaromstandigheden in de hoofdvesting is dit zelfs dringend. Hiervoor is een investering in stellingen en opslagmateriaal nodig. Deze verhuizing schept ruimte voor de deelcollecties recente vogels en zoogdieren.

Bewaaromstandigheden De slechte klimatologische bewaaromstandigheden in de hoofdvesting (zowel in de depots als in de expositieruimten) is een punt van grote zorg. Oplossen van dit probleem met klimaatsbeheersingsinstallaties, vergt een investering. Het

vergemakkelijkt het verkrijgen van tentoonstellingsbruiklenen. Controle op vraatinsecten moet ook buiten de depots plaatsvinden, evenals het preventief spuiten met insectendodende middelen.

Bruikleen Met inachtneming van de bruikleenvoorwaarden (Bijlage 6) is materiaal uit de wetenschappelijke collectie beschikbaar voor onderzoek door derden. Het wordt hiervoor uitgeleend en verlaat derhalve het museum. Typemateriaal wordt niet uitgeleend. Destructief bemonsteren (voor DNA-onderzoek, ouderdomsdateringen etc.) is mogelijk, voorwaarden zijn geformuleerd in het 'Protocol destructief bemonsteren' (Bijlage 9, nog op te stellen). Met betrekking tot de voorwaarden van bruikleen voor expositiedoeleinden zullen de landelijke bruikleenprotocollen en –voorwaarden van de Stichting Samenwerkende Nederlandse Natuurhistorische Collecties gevolgd worden.

Eigendomssituatie De langdurige bruiklenen en de 'buitencollectie' dienen administratief en juridisch bekeken te worden. Gebruik van de schenkingsverklaring is onderdeel van het aanwinst-protocol.

Organisatie Dit collectieplan beoogt een reorganisatie van het systeem van collectiebeheerders en honorair onderzoekers. Reden hiervoor is het zorgen voor vereenvoudiging en flexibiliteit en het tegengaan van rigide taakverdelingen bij een teruglopend aantal collectiebeheerders. De poule van vrijwilligers wordt hierbij in drie functies onderverdeeld: honorair conservatoren (HC), honorair onderzoekers (HO) en collectieadviseurs (CA).

Honorair conservatoren werken actief aan de collectie, aan het behoud en beheer, aan de registratie en ontsluiting; zij prepareren, determineren en ordenen. De HC heeft, in tegenstelling tot de oude situatie, geen strikt omschreven deelcollectie onder zijn beheer: hij is honorair conservator van Het Natuurhistorisch. In de praktijk werkt de HC aan de deelcollectie waarin hij gespecialiseerd is, maar het streven is naar een verbreding van de inzetbaarheid. Het zijn van HC neemt overigens niet weg dat de betreffende medewerker niet ook kan onderzoeken en daarover publiceren. Het huidige systeem van zes deelcollecties blijft bestaan, de functie van Afco niet meer. De conservator coördineert het werk aan de betreffende deelcollecties, werft intern en extern HC's (en HO's) voor bepaalde klussen. HC kunnen ook tijdelijk aangesteld worden.

Honorair onderzoekers hebben geen beheerstaak, maar benutten collecties (die van Het Natuurhistorisch en/of die van andere instituten) voor onderzoek en publiceren daarover onder de naam van het museum. Zij zijn inzetbaar voor determinatiewerk en verzamelen ten behoeve van het museum. HO's hebben aantoonbare wetenschappelijke (onderzoeks)kwaliteiten en publiceren hun resultaten zelfstandig in de internationale vakliteratuur.

Collectieadviseurs hebben hun sporen als collectiebeheerder verdiend, maar het ontbreekt ze aan tijd en inzet om actief en constructief aan de collectie te werken. Het zijn 'ambassadeurs' van de collectie van Het Natuurhistorisch die om advies en hulp gevraagd kunnen worden. Ook zij verzamelen voor het museum. Zij hebben een belangrijke taak in het verwerven van nieuwe HC's.

Voor deze drie functies zijn korte functieomschrijvingen opgesteld die als bijlagen zijn toegevoegd (bijlage 5)

Continuïteit van dit (unieke) systeem van honoraire conservatoren staat onder druk. De mensen vergrijzen en er is geen sprake van verjonging met nieuwe mensen. Er moet actief geworven worden, en het fenomeen van 'werken aan de collectie van Het Natuurhistorisch' moet meer bekendheid krijgen in kringen van biologen en natuurvorsers. Hiervoor is ook een taak weggelegd voor de bestaande HC's en CA's.

Verzamelen en wetten

In de context van wetten en regelgeving heeft (de collectie van) Het Natuurhistorisch te maken met de Flora- en Faunawet en de internationale afspraken zoals vastgelegd in de Convention on International Trade in Endangered Species (CITES). Het museum is door CITES geregistreerd als wetenschappelijk instituut conform artikel VII. 6 (van CITES) waardoor uitlening, uitwisseling en schenking van onder de CITES-regels vallende dier- en plantensoorten tussen 'wetenschappelijke instellingen' toegestaan is zonder gebruik te maken van de wettelijk voorgeschreven In- of Uitvoervergunningen of Wederuitvoercertificaten. Vergunningen en ontheffingen moeten jaarlijks op hun rechtsgeldigheid worden gecontroleerd.

Bijlagen bij Collectieplan 2012 - 2019

1. Inhoudelijke achtergronden van de collectie
2. Organogram museum incl. lijst collectie- en onderzoeksmedewerkers
3. Collectieoverzicht, inclusief lijst met type materiaal (per medio 2009)
4. huishoudelijk reglement CAr
5. functieomschrijvingen HO, CA en HC
6. bruikleenvoorwaarden
7. Procedure collectiebeheer
8. Procedure registratie en documentatie
9. Procedure destructief bemonsteren